

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

פר' בהעלתך

ה'תשפ"א

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ואשר על כן צריך לשם כך את הכהן הגדול המורם מעם, שעליו נאמר [פרקי אבות א, יב'] הִלֵּל אֹמֵר, הָנִי מִתְלַמְּדֵיךָ שֶׁל אֶהְרֹן, אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקַרְבֵּן לַתּוֹרָה: ואין לך עליה גדולה מזו, ולכן צריך שיהיה הוא, הכהן הגדול, המעלה נרותיה.

ועל דרך הדרש, כמובא במדרש רבה (פ'ט"ו) אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שָׁאַנִּי צָרִיךְ לָכֶם, אֲלֵא שְׁתֵּאִירוּ לִי כְּדָרְךָ שֶׁהֶאֱרַתִּי לָכֶם.

ולעומקו של מקרא, על דרך המשל והנמשל, פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הוּא פְּנֵי ה', יָאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת, הם בני ישראל המונהגים על ידי שבעת הרועים, וכיצד הם מאירים, בתפילתם. שנאמר שְׁפָכִי כַמַּיִם לִבְךָ נִכַח פְּנֵי ה'. (איוב, ב, יט') זה מה שכתוב אֶל-מוֹלֵךְ פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת.

ועל דרך הצח, ליכא מילתא דלא רמיזי באורייתא. וכן תרמוז המילה בְּהֶעֱלִיתָּהּ לַמִּשְׁנָה בַתְּמִיד פ"ג מִשְׁנָה ט': מִי שֶׁנִּכַּח בְּדַשׁוֹן הַמְּנוֹרָה, נִכְנָס וּמָצָא שְׁנֵי נְרוֹת מְזַרְחִיִּים דּוֹלְקִים,

בְּהֶעֱלִיתָּהּ אֶת הַנְּרוֹת אֶל-מוֹלֵךְ פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת (ח, ב)

יש ליתן טעם מה ראה הכתוב לפתוח את הפרשה פרשת בהעלתך עם מעשה המנורה והעלאת נרותיה, ולקרוא את כל הפרשה על שם כך בְּהֶעֱלִיתָּהּ.

וי"ל שהעלאת השלהבת בנרות המנורה, היא הנותנת כח לכל העליות שבפרשה, של הענון, של עמוד האש, של הנפת הלויים. כענין של "תנו עוז לאלקים", ואשר על כן נסמכת הנפת הלויים להעלאת הנרות, והעלאת הענון להנפת הלויים.

ועוד י"ל על דרך המוסר והאמונה, שניתנה פרשת העלאת הנרות לכל אחד ואחד מישראל לשאוב ממנה התעלות רוחנית, באשר לא לאורה הוא צריך, אלא לעלייתם ולאורם של ישראל, שיתעלו מעל התלונות ומעל המחלוקות, דרך שבעה רקיעים על ידי שבע הספירות הק', שהם כנגד שבעת הנרות.

לעומקו של מקרא פר' בהעלותך

עוד שנינו שם במסכת

תמיד פ"ג משנה ט':

**וְאָבֹן הַיְתָה לְפָנַי הַמְנוּרָה וְכָה שְׁלֹשׁ
מַעֲלוֹת, וּגו'.**

ומפרש ר' עובדיה מברטנורא וכה
שלוש מעלות. כנגד שלוש העלאות
שקתובות במנוחה, בהעלתה את
הנרות, והעלה את נרותיה, להעלות נר
תמיד.

ולעומקו של מקרא ינתן טעם נוסף
מדוע היו ג' מעלות. בהיות המנורה
כנגד החכמה האלקית של התורה,
ירמוז בזה למה שאמרו חז"ל [תנא דבי
אליהו רבא פ' כ"ה] תיב אדם לומר
מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי,
אברהם יצחק ויעקב. לכן נעשו ג'
מעלות, כנגד אברהם יצחק ויעקב
שישאף כל אחד להגיע לדרגתם.

**ועוד יכוון הכתוב בדרשת ג'
מעלות המנורה** לדברי ר' יהושע בן
לוי [קידושין ל עמ' א] אמר ריב"ל כל
המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו
הכתוב כאילו קבלה מהר סיני
שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך
וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה'
אלהיך בחורב.

מדשן את השאָר [חמש מערביים]
ומניח את אלו [את השניים] דולקין
במקומן. מצאון [את השניים] שִׁכְבוּ,
מדשן וחוזר ומדליקן מן הדולקים,
ואם אין בנרות דולקים, מדליקן
ממזבח העולה: ובשאָר [חמש] הנרות
מצאון שִׁכְבוּ אינו מדליקן עד הערב:

ואלו הן רמזי המשנה מן התיבה
בהעלתה.

ב - יורה על ב' נרות,

ה - יורה על ה' נרות,

ע - יורה על מערב, שהחמש היו

בצד מערב, והוא מלשון **ערב,**

שבוערב היה מדליקו,

ל - במילוויה למ"ד.

ל"מ נוטריקון לא מדליק

[לא מדליק את החמש

המערביות עד הערב, והאות

ד' [של הלמ"ד] תרמוז ל' דשן.

שרק מדשנן]

תה - תדליק את השנים המזרחיים

אם הם כבויים.

וכשם שהאות ב' קודמת לאות ה'

בתיבת בהעלתה כן יקדימו שתי הנרות

המזרחיים לחמש המערביים לעניין

ההדלקה.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

**ועוד לעניין בהעלתך את הנרות
כנגד ולא-תעלה במעלת על-
מזבחי**

יש לעיין מדוע בפּכּש העולה למזבח הנחושת, הקפיד הכתוב [שמות כ, כג'] ולא-תעלה במעלת על-מזבחי אֲשֶׁר לֹא-תגלה עֲרוֹתָהּ עָלָיו, ובמנורה לא רק שלא הקפיד אלא אדרבה ג' מעלות היו שם.

והרי בפּכּש פירש"י ולא תעלה במעלות, כשאתה בונה כּכּש למזבח, לא תעשהו מעלות מעלות, אלא חלוק היא ומשופע אשר לא תגלה ערותך. שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך, ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב ועשה להם מכנסים בד, מכל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון וגו'. ומדוע במנורה לא הקפיד.

ותגדל הקושיה שהרי המזבח שאסר בו הקב"ה מעלות, הרי הוא מחוץ לבית המקדש, והמנורה שיש בה ג' מעלות נמצאת היא בתוך הקדש מול קדש הקדשים, ואיך לא הקפיד בה

והיינו ג' מעלות הרמוזות בהעלאת אש המנורה, כשמלמד את בן בנו תורה, והם ג' דורות, שבהם מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מסיני.

ולעומקו של מקרא יאמר בדברי ר' יהושע בן לוי שמעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מסיני, יהיה פירושו: כשם שמעלה על הסבא כן מעלה על הנכד כאילו קבלה מסיני.

שהנכד יעלה במעלות התורה והיראה להגיע למעשה אבותיו לקיים קבלת התורה כנתינתה מסיני.

עד כאן התבאר מדוע דווקא ג' מעלות היו במנורה.

ועוד ינתן טעם מדוע היו המעלות דווקא מאבן. שהמנורה כאמור היא כנגד חכמת התורה הנמסרת ממש רבנו לכל הדורות מאב לבן. ולכן אמרה המשנה שהמעלות היו מאבן. שהיא נוטריקון אב-בן. וכנ"ל כר' יהושע בן לוי שבוזה מתחברים הג' דורות של אב-בן.

ועל דרך הצח, יאמר שעל כן ניתנה התורה על לוחות אבן, שתהיה מסירתה מאב לבן ומהבן לבנו עד סוף כל הדורות. נמצא שלכולם מסירת התורה היא כנתינתה מסיני.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ועל דרך הסוד, שרש המילה בהעלתך הוא עלה, והוא אחד מע"ב שמות הק' היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט שבפר' בשלח (יד, יט'-כא'), והוא המלאך הממונה על כל עליות רוחניות שבתורה.

ועל ידו השם הק' עלו, מע"ב שמות, וגם הוא יוצא מע"ב שמות הנ"ל, וכן מובא בזוה"ק שהוא כנגד העליה ממצרים.

ועל ידו השם הק' עאל מע"ב שמות, הממונה להעלות את האדם מתהום הנשיה, וזה שהבטיח הקב"ה ליעקב אבינו וְאָנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַם עָלַה, והיינו שישלח לו מלאכיו הק' אֶעֱלֶךָ וגם עָלַה להעלותו ממצרים, ויחד עם השם הק' עלו, להעלות את כל בני ישראל ממצרים.

ואשר על כן תִּכְרְוּ יַחֲדָיו הַמְּלָאכִים הק' האלה להיות ממונים על העלאת הנרות והעלאתם של כל בני ישראל, ולהיות עם אהרן בעת אשר העלה את נרותיה של המנורה, להיות השלהבת עולה מאליה, וּמַעֲלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בכל הדורות ברוחניות ובגשמיות. וזה נרמז במילה בַּהֲעֹלְתְּךָ.

הכתוב על מעלותיה, שיש בזה כביכול מנהג בזיון מדין קל וחומר.

ובשימת לב יש לומר שחילוק יש בין כבש המזבח ובין מעלות המנורה.

שהכבש במזבח היה משמש לא רק לעלייה אליו, אלא חלק מעבודת הקרבת הקרבן. שהיו מניחים עליו את אברי הקרבן ומולחין אותו שם טרם הקטרה באש. ומשם מעלין אותו להקטרה. יוצא אפוא, שעצם העליה על הכבש היא חלק מהעבודה, ולכן הקפיד הכתוב ביותר אֲשֶׁר לֹא-תִגְלֶה עֲרֹתָהּ עָלָיו בְּזִמְנֵי הַעֲבוּדָה. ואצל המעלות שלפני המנורה, העליה במעלות היא לא חלק מהעבודה, אלא נתינת אפשרות לכהן להדליק, יען היתה גבוהה. ועיקר העבודה במנורה היא ההדלקה, לכן לא הקפיד הכתוב במעלות אל המנורה טרם העבודה.

אבל בכבש, שהעלאת הקרבן עליו היא חלק מהעבודה, אם כן הקפיד הכתוב שלא תגלה ערותך עליו ושלא ינהג מנהג בזיון בְּזִמְנֵי הַעֲבוּדָה.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

אֶת-הַנִּזְרוֹת כְּתִיב הַנִּזְרוֹת חֹסֵר ו'.
ובהמשך הפסוק כתיב מלא עם ו'
יֵאֲרִו שְׁבַעַת הַנִּזְרוֹת. כי הו' תורה
לעולם על קשר עם הקב"ה. ולכן
בטרם יועלו הנרת שהם כנגד ישראל,
נכתבות הן בלא ו' בַּהֲעֲלֹתְךָ אֶת-הַנִּזְרוֹת.
ולאחר העלאתן נקראות עם ו' יֵאֲרִו
שְׁבַעַת הַנִּזְרוֹת, שהעלאתן מקרבתן
אל אביהם שבשמים. ומה שכתב
בהמשך [פסוק ג'] שוב בלי ו' וַיַּעַשׂ כֵּן
אֶהְיֶה אֵל-מוֹלֵךְ פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הָעֹלָה
בְּרִתְיָהּ, כי עתה כבר עלו והתקרבו
נשמות בני ישראל אל אביהם
שבשמים, והכתוב מעיד בהם שהם
נִרְתֵּי-יָהּ. והיינו דכתיב: בְּרִתְיָהּ.

ובשימת לב, באומרו הַמְּנוֹרָה כתב
עם ו'. אֵל-מוֹלֵךְ פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאֲרִו
שְׁבַעַת הַנִּזְרוֹת. שבזה רמז הכתוב לנר
האמצעי שהוא כנגד אורו של הקב"ה,
שהוא אורו של עולם, הוא אורן של
ישראל. וישראל הם כנגד שאר הנרות
אשר שלהבותיהן נראות פונות
ומשתחוות אליו ואומרות [ישעינו כה, ט']
זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה
בִּישׁוּעָתוֹ.

ועוד יש לומר, על דרך המוסר
והאמונה, אומר לך הכתוב
שבהעלתך את נר ה' נשמת אדם שְׁבַעַד
למדריגות רוחניות עליונות, אתה
מעלה אתך את כל הנרות של כל
נשמות ישראל וְאָתָּן את כל העולם
כולו. ונרמזו בזה שְׁבַעַת הַנִּזְרוֹת כנגד
שבעים אומות. וכשם שְׁפָרִי החג
העולים על המזבח, מכפרים על
שבעים אומות, כן הדלקת הנרות
מאירה בהם את קדושת ישראל.

ויהי ערך הדברים כך: בהעלתך את
הנרות של נשמתך ונשמות כל עם
ישראל, אל מול פני המנורה יאירו גם
כל נפשות שבעים אומות להיות
שלהבת האמונה באדון הכל מאירה
גם בהם, להעלות קרנם של ישראל
בעיניהם.

והם שמונת הנרות המאירים
בחנוכה, האחד כנגד ישראל והשבעה
הנותרים כנגד שבעים האומות, שעל
ידי השלהבת העולה מאליה בתוככי
נשמות עם ישראל, יאירו ויתנוססו
מאליהן נסי ה' אשר נתן לנו להתנוסס
בהן ולהרבות האור בעולם גם כנגד
העולם כולו.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ולעומקו של מקרא יש לומר,
שכך אמר לו הקב"ה לאהרן הכהן,
שלך גדולה משלהם:

ההקרבה שאתה הקרבת גדולה
מההקרבה שלהם. שהם הקריבו בקר
ועגלות זהב וכסף וקטורת ומנחה,
ואתה הקרבת את שני בניך. לכן
תהיה זכותך יותר גדולה, שאתה
מדליק ומטיב את הנרות.

וכאומרו, תחת שני בניך שכבו
ונשרפו, תהיה אתה מדליק ומטיב
את הנרות.

ועל דרך הצח יש לומר, מאי מיטיב,
מיטיב עם נשמתם, מדליק את הנרות
של ביהמ"ק וגם את נרותיהם של
נשמות שני בניך, נר ה' נשמת אדם.

ולפי זה יש לומר שלכן חילק
המקום בהדלקת הנרות בין חמש
ושתים. שתמיד ידליק שתים לחוד
וחמש לחוד, כאשר שתי הנרות הם
כנגד שני בניו, וחמש הנרות הם כנגד
חמשת חלקי הנפש שלהם נר"ן ח"י.
נפש רוח נשמה חיה יחידה.

ובזה ינתן טעם נוסף בדברי רש"י על
הפסוק וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן מִלְמַד שְׂלֵא

דרשת

דִּבְרֵי וְאִמְרָתְךָ

דִּבְרֵי אֶל-אֶהְרֹן וְאִמְרָתְךָ אֵלָיו
בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנְּרֹת וְגו'.

יש ליתן טעם, מדוע אמר הכתוב
בכפילות דִּבְרֵי וְאִמְרָתְךָ. וי"ל שנקט
דִּבְרֵי לשון חשיבות וגבורה, [וכפי
שיתבאר לקמן], וְאִמְרָתְךָ היא לשון
פיוס. שבא להפיס את דעתו של אהרן
באמירה רכה, וכפי שמובא ברש"י,
חלשה דעתו בראותו את כל הנשיאים
מקריבים לחנוכת המזבח והוא אינו
עמהם, אמר לו הקב"ה שלך גדולה
משלהם, שאתה מדליק ומטיב את
הנרות.

שלך גדולה משלהם. יש להבין במה
דברים אלו מפיסים את דעתו של
אהרן. הרי סוף סוף הקרבת הנשיאים
היא הקרבן הראשון במשכן ויש לו
טעם של ראשוניות והתחדשות, מה
שאין כן מעשה המנורה לכאורה שהוא
מעשה תדירי שאין בו התחדשות
והתפעלות כבראשונה.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

**וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקִּשָּׁה זָהָב
עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרֻחָה מִקִּשָּׁה הָיָא
(פרק ח' פס' ד')**

עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרֻחָה.

פירש רש"י כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: **עַד ירכה**. שהוא אבר גדול: **עַד פְּרֻחָה**. שהוא מעשה דק שבה **הכל** מקשה. ודרך **עַד** לשמש בלשון זה, כמו (שופטים טו, ה) **מגדיש ועד קמה ועד כרם זית. עכ"ל**.

ולעומקו של מקרא יאמר, כי לא בִּכְדֵי הביא רש"י פסוק זה כראייה לדבר, שלשון **עַד** פירושו הוא שכולל **הכל**. שכן נכללו בו ברמז כל כלי הקדש, המנורה, מזבח הזהב והשולחן. שכן **מגדיש יורה על מזבח הזהב** שעל גגו **הקטורת** צבורה ו**גדושה** בגחליה כגדיש, **ועד קמה יורה על השולחן** שבו לחם הפנים העשוי מן הקמה, **ועד כרם זית**. היא **המנורה** שהעלה נרותיה **בשמן זית** זך כתית למאור.

שינה. שאף שניתנה ההדלקה לתיקון נשמות בניו, לא כיוון בהדלקה זו אלא לציוויו של מקום.

ואשר על כן, לא הסתפק הכתוב באמרו וְאָמַרְתָּ אֵלָיו, אלא גם יגיד הכתוב דְּבַר אֶל אַהֲרֹן, והוא לשון **חשיבות**, שיהיה הוא דְּבַר אֶתְדֹר לְדֹר בענין זה של **מגיד שבחו שלא שינה**.

ועוד יש לומר, שיהא כל אחד ואחד מתלמידיו של אהרן אוהב וְשְׁלִימוֹת ורודף וְשְׁלִימוֹת בכל המצוות כולן ובפרט במצוות אהבת הבריות, שהיא שקולה כהעלאת הנרות, ולא יִשְׁנֶה כמלא נימא ממה שְׁצִנָּה, ועל ידי כך יהיה מקרבן לתורה.

ועל דרך הצח יאמר, כי כלל ראשון באהבת הבריות הוא **להאיר להם פנים**. ואהרן אכן כך מברך יאר ה' פניו אליך, וגם נאה מקיים שעל ידי **העלאת והארת הנרות יאירו פניו אליהם**, ואין לך קירוב יותר גדול מזה לתורה, שמאיר פניו לבריותיו של מקום.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

העשייה עם השלהבת שעולה מאליה דרך עולם היצירה והבריאה אל עולם האצילות, גבוה מעל גבוה. לכן נאמר בו **גַּן עֲשֵׂה אֶת הַמִּנְחָה**. ופירש רש"י שם: **גַּן עֲשֵׂה מִי שַׁעֲשֵׂאָה**. ומדרש אגדה **עַל יְדֵי הַקֶּב"ה נַעֲשִׂיתָ**. וכן מובא בתנחומא תיעשה מאליה.

ופירוש הדברים שלא הצריכו הכתוב את משה לעשות את המנורה, כי הוא איש האלהים ולא איש האדמה. ואע"פ כן נקראת על שמו, **גַּן עֲשֵׂה אֶת-הַמִּנְחָה**, שרצה לעשותה, ונאנס על פי הדיבור, ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

רמזי הלויים

קח אֶת הַלְוִיִּם. (ח' פס' ה – י"ד)

עשרים פעם נכתבה המלה לויים בפרשת הלויים. וחמש פעמים כתובים בני ישראל בפסוק אחד ביחס ללויים: ופירש רש"י בשם המדרש רבה, **שמתוך חיבתן כפלן חמש פעמים בפסוק אחד כנגד חמישה חומשי**

פִּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְהוָה אֶת-
מִלְּשָׁה בֶּן עֲשֵׂה אֶת-הַמִּנְחָה: (פרק
ח' פס' ד')

גַּן עֲשֵׂה אֶת-הַמִּנְחָה. ובנח נאמר רק כן עשה ולא כן עשה את התיבה: **וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֱתוֹ אֱלֹהִים**
גַּן עֲשֵׂה (ו, כב')

יש לשאול אם כן מדוע התורה לא תכתב כן בנח **גַּן עֲשֵׂה אֶת הַתִּיבָה**, כשם שנכתב במשה **גַּן עֲשֵׂה אֶת-הַמִּנְחָה**.

אלא יש לומר כהמדרש רבה, **בראשית רבה** (פרשה לו, ד) **אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה**, חָבִיב מִשֵּׁה מִנְחָה, נֹחַ מִשְׁנִקְרָא אִישׁ צְדִיק, נִקְרָא אִישׁ אֲדָמָה, אָבֶל מִשֵּׁה מִשְׁנִקְרָא אִישׁ מִצְרִי, נִקְרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים. (דברים לג, א)

ואשר על כן, לעומקו של מקרא יֵאמָר: נח שהוא **אִישׁ אֲדָמָה** נשאר בעולם העשייה. לכן כתיב ביה **כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֱתוֹ אֱלֹהִים גַּן עֲשֵׂה**. אבל משה שנקרא **אִישׁ הָאֱלֹהִים**, ממשיכה התורה ומכתיבה עליו **גַּן עֲשֵׂה אֶת הַמִּנְחָה**, לומר לנו שלא נשאר בעולם העשייה, אלא כראוי ל**אִישׁ הָאֱלֹהִים** הוא עולה מעולם

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

שש עשרה פעמים נאמרו בני ישראל בפרשת הלויים, **ושש עשרה** פעמים כתובה המילה **הלויים**. [עם ה' **הידיעה**] והם ביחד ל"ב, לרמוז שבכל עבודתם רחמנא **לבא** בעי. שהקב"ה רוצה את **הלב** שבעבודתם. והפעם היחידה שתופיע המילה **והלויים** עם **ו'** בתחילה, לומר לך שבכל עבודתם הקב"ה מושיעם. וכמשנה בסוכה [פרק ד, משנה ה'] שהיו אומרים אני **והו** הושיעה נא. שכן דרך מילוי האות ו להיכתב בשני ויין. כזה: וו, וכאילו יכתב **והלויים**. תן ו אחת מחד גיסא של ה, ו- ו אחת מאידך גיסא של ה, והרי השם הק' **והו**. כבמשנה הנ"ל אני **והו** הושיעה נא.

**וְכֵן-תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטָהָרָם הַזֶּה
עֲלֵיהֶם מִי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעֲרָל
עַל-כָּל-בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בַגְדֵיהֶם
וְהִטְהָרוּ: (ח, ז')**

וְהֶעֱבִירוּ תַעֲרָל. יש ליתן **טעם** מדוע יצוה על הלויים תגלחת בתער והרי צריך לעקור בכך לאו מן התורה שלא

תורה. ובאשר ישראל והלויים נזכרים יחדיו בפסוק זה, יתפרש רש"י לעומקו של מקרא שכפלן מתוך חיבתן של ישראל וגם מתוך חיבתן של הלויים. וחמש פעמים שנזכרו בני בחיבה כנגד חמשה חומשי תורה ועוד עשרים פעמים שהוזכרו הלויים, ירמוז הדבר לכך **שבן עשרים וחמש שנה נכנס הלוי ללמוד סדר העבודה**.

ובכולם יו"ד **דגושה**. והדגש בא להכפיל את האות יו"ד וכאילו כתוב לויים. וביוד הכפולה תהיה מרומזת השכינה הק' בדגש של האות י במלה הַלְוִיִּם, שבזה תוכפל כביכול היו"ד לומר כשם שיש יוד מלמטה כן יש יוד מלמעלה. והיא השכינה הקדושה. וכן תרמוז ו' שבלוי על חבור שמים וארץ בעבודת הלויים, שבעבודתם משרים שכינה בישראל.

ועוד תרמוז היוד הכפולה לעשר ספירות הק' שבמעשה הלויים, וכשם שהם שומרים משמרת הקדש כן הקב"ה שומר על עמו ישראל בהשתלשלות עשר הספירות הק'.

ל שבלויים יורה על בן שלשים לעבודה. והסיומת ים במלה לויים תרמוז על שנת החמישים שלוי עובד עד שנתו החמישים.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ויבואו קדושים וטהורים ויטהרו בתער. והמצורע, שהוא בטומאה, אם כי הזקיקו הכתוב לתער לא נאמר בו תער כי אם תגלחת בלבד, משום שלא יזכר השם הקדוש תער על טומאת המצורע. ואשר על כן אסר גם בכל אדם, שלאו כל כמיניה להיחשב קדוש וטהור כנזיר וכלויים הבאים לשרת לפני ה'.

וייש ליתן טעם מדוע לא יזכר שם תער על המצורע למרות שהזקיקו הכתוב לתגלחת.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי תשובת המצורע נמצאת במקום גבוה, כפי השפלתו במושבו מחוץ למחנה, ואשר על כן זכה לטהרת המלאך "ערת" שעל ידי התער.

אבל לשאר כל אדם, לא יושיענו המלאך, ערת, אלא אדרבה יתבע את כבוד השם בעולם, ויופיע אצלו בשם רעת. רעת כל יושבי בה. ותפלתו תועבה. אך באלו שמגלחים על פי ה' בכפרתם, יעמוד השם הקדוש ערת לימינם, ויוביל תפילותיהם כמוביל שי למורא, ומהפכים בתפילותיהם מדין לרחמים כעתר הזה שמהפך בתבואה.

לגלח בתער. ועוד: מה ענין התער אצל כפרה.

ויתבאר על דרך הסוד,

תער הוא אחד משמות הקדש של ע"ב שמות הקדושים בשיטה ג' אחד ישר ושנים למפרע, היוצא מהפסוקים [בשלה, יד, יט-כא], של ויסע ויבא ויט, וגם שם הוא מופיע למפרע בשם ערת, והוא יוצא מן הצירוף של התיבות:

ו י ט ע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאתריהם [פס' יט']
ויבא בין | מתנה מצרים ובין מתנה ? שך א ל [פס' כ']
ויולד ה' א ת הים ברוח קדים ענה כל-
הליקה [פס' כא']

ובהעבירם תער על כל בשרם מתקיים בהם והטהרו על ידי שם השם הרמוז בתער.

ועדיין יש ליתן טעם מדוע אם כן יאסור הכתוב הגילוח בתער לשאר בני ישראל. אלא כמבואר בפרשת מצורע, שתער נאמר רק אצל הלויים ואצל הנזיר שיש בהם קדושה מיוחדת.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

להזכיר **חיבתן** של ישראל שהם נוטריקון: יש ש'שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה, עוד בטרם יפתחו שערי תפילה.

וכן יש לבאר מאמר חז"ל בפרשת חיי שרה, (כד, מב') והביאו רש"י שם, **יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים** ופשט הדברים ששיחתו של אליעזר הנכפלת בתורה יפה מתורתן של בנים הנכתבת רק ברמזים.

ולעומקו של מקרא אפשר לומר ולדרוש את אות היחס **מ** לא במובן של יותר מ- אלא במובן של מתוך.

וכה תידרש: יפה שיחתן של עבדי אבות מתוך תורתן של בנים.

עבדי אבות הוא האדם העובד בתפילה, ויפה שיחתו לפני המקום כשהוא מתפלל מתוך לימוד התורה הק'. שהעובד בתפילה הוא **כעבד**, והלומד תורה הוא **כבן**. ותפילת העבד יפה כשהיא באה מתוך כח התורה של היותו בן. **יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתוך תורתן של בנים**.

ואשר על כן נקראת התפילה **עתר** כפי שמובא בפרשת תולדות ויעתר לו ה'. שנעתר לתפילותיו.

וְאֶתְנָה אֶת הַלּוֹיִם נְתַנִּים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַבְדֵךְ אֶת עֲבֹדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ (ח, יט')

פירש רש"י בשם המדרש רבה, **שמתוך חיבתן** כפלן **חמש פעמים** בפסוק אחד **כנגד חמישה חומשי תורה**.

ועל דרך הצח יש לומר שעל כן מזכירים את ישראל חמש פעמים [או כל אחד כמנהגן] לפני תפילת שמונה עשרה, כדי לעורר חיבתם לפני בוראם:

צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל ונאמר: גאלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל ברוך אתה ה' גאל ישראל.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ולפיכך יהיה כל בא מכוון כנגד בן עשרים וחמש, שכן כל בא הוא בגימטריא קטנה [עם הכולל] 25. כיצד: כ=20, ל=3, בא=3, יחד 26 למעט הכולל = 25.

כל הבא כנגד בן שלשים. שהוא כבר בא ועומד מזה חמש שנים ללמוד הלכות עבודה, והוא עתה כבר בן שלשים. ולכן כתוב בה"א הידיעה שהאות ה"א תורה על חמש שנים. שהן נוספות על "כל בא".

וזה שאמר יבוא בלשון עתיד. יבוא ועדיין לא בא. שמגיל חדש ומעלה כבר מחכה הקב"ה כביכול ומצפה לו וכן הלוי יושב ומצפה מתי יבוא לידי ואקיימנו. ובגיל 25 נאמר בו כל בא,

ובגיל 30 כל הבא.

ובגיל 50 ישוב מצבא העבודה, וירמזהו הכתוב במלה ישוב שהוא 48 בגימטריה קטנה ועוד 2 מלים "מצבא העבודה" הרי ישוב-מצבא-העבודה ירמוז על חמישים.

ובשנת החמישים השיג כבר השגותיו העליונות בעבודתו כמי שהגיע ל'נ' שערי בינה וקדושה, ויניח לאחרים לעשות חיל. זה שאמרה לאה,

[בראשית כט, לד] עתה הפעם ילנה

אישלי אֵלֵי. ילנה בגימטריה 50 למעט

זאת אשר ללויים מִבֶּן חָמֵשׁ
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹוא לְצַבָּא
צָבָא בַעֲבֹדַת אֱהֶל מוֹעֵד (ח, כד)

בשימת לב למעין, כאן כתיב מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹוא, ובפרשת במדבר כתיב [ד, ג] מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה כָּל בָּא לְצַבָּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד

ובפרשת נשא כתיב חמש פעמים כָּל הַבָּא לְצָבָא לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת אֱהֶל מוֹעֵד [וכגון ד, ל"]

ויש ליתן טעם לשינויים אלו.

כל בא, כל הבא, יבוא.

זאת אשר ללויים מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹוא לְצַבָּא צָבָא בַעֲבֹדַת אֱהֶל מוֹעֵד, ומובא ברש"י מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר מבן שלשים שנה (במדבר ד, ג), הא כיצד, מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה, ולומד חמש שנים ובן שלשים עובד, מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים (1) ששוב אינו רואה (חולין כד).

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

למראה-אש עד-בקר שהיה על-
המשכן.

ויש לומר כדאמר רב אשי בברכות
ז: בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו
[ופירש רש"י אבירי לב היינו רשעים]
דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זמני
בשנתא [שראו את ירחי כלה פעמיים
בשנה לפני סוכות ולפני פסח] ולא
קמגייר גיורא מינייהו. [ולא התגייר
אף גר אחד מהם].

ומפרש תוספות ושמא ניסא
איתרחיש להו [ואף על פי כן לא
התגייר אחד מהם] וראיתי בספר
העתים שחבר הרב רבי יהודה בר
ברזילי ששמע שהיה עמוד של אש
יורד מן השמים עליהם בכלה דאלול
ובכלה דאדר. עכ"ל.

ומעתה יובנו דברי רב אשי שבני
מתא מחסיא רשעים הם, שהרי ראו
עמוד האש מעל ראשי אלפי בית
ישראל, הבאים לשמוע דברי תורה
ופסקי הלכות לפני פסח, ועל אף הנס
לא התגייר אחד מהם.

ויש לומר שהם הם הדברים
בפרשתנו. שלכן הסמיך הכתוב וְכִי-

הכולל. כביכול אומרת השכינה
הקדושה: עתה הפעם תלוה אלי.
עשרים שנה לוייתי אותך, ועתה תִּלְוָה
אלי בקדושתך שהשגת בעבודתך.

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ
אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם לָמָּה
נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב אֶת-קַרְבָּן יְהוָה
בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ט, ז).

הַהֵמָּה. ובלויים כתיב נתונים המה
לי. והיינו דדרש ר' יוסי הגלילי שהיו
אלו הלויים שהיו עוסקין בארונו של
יוסף.

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח
בְּמוֹעֵדוֹ (ט, ב') וגו' וְכִי-יִגְוֹר אֶתְכֶם
גָּר וגו' חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלָגֵר
וְלְאֶזְרָח הָאֶרֶץ (ט, יד)
וסמיך ליה :

וּבְעָרֵב יִהְיֶה עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרְאֵה-
אֵשׁ עַד-בֶּקֶר (ט, טו).

יש ליתן טעם לסמיכות הפרשיות
וְכִי-יִגְוֹר אֶתְכֶם גָּר בענין חקת הפסח

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

על המשכן. וזו היא **עדות** לישראל ולכל באי עולם ששכינה שרויה בישראל.

וְהָיָה כִּי תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב
ההוא אֲשֶׁר יִיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהַטָּבָנוּ
לָךְ. (י, לב')

יש ליתן טעם מדוע הוצרך משה רבנו לג' ההטבות ולקמה התכוון באמרו **הטוב ייטיב וְהַטָּבָנוּ**.

וי"ל **הטוב** הוא הקב"ה, אשר ייטיב עמנו יבנה לנו בית המקדש, והיטיבנו לך נושיב אותך ואת בניך בלשכת הגזית.

או פלך לדרך זו: **הטוב** היינו בית המקדש, שנאמר [דברים פרק ג', פסוק כ"ה, ורש"י שם] "**ההר הטוב הזה והלבנון**", והכוונה לירושלים ולבית המקדש, ואשר על כן זכו בני בניו של יתרו לישב בלשכת הגזית.

וייש לעיין מה ראה משה רבנו להבטיח דבר גדול כזה ליתרו, דבר

יגור אֶתְכֶם גַּר בענין חקת הפסח למְרֵאֵה-אֵשׁ עַד-בֶּקֶר שהיה עַל-הַמִּשְׁכָּן.

שלא היו ביניהם רשעים כבני מתא מחסיא. שהרי ראו מְרֵאֵה-אֵשׁ עַד-בֶּקֶר ובאו להתגיר.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי יש כאן תוכחה מסותרת למתלוננים ולמתאווים שראו גם הם את עמוד הענן והאש ואף על פי כן התאוו תאוה והיו מתאוננים וכו', ומידה כנגד מידה אכלה במ אש ה', באשר לא חשו לנס הגדול של עמוד האש. כנאמר וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְּנִים וגו' וַיִּשְׁמַע ה' וגו' וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ ה'. (יא, א')

וביום הקים את-הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הָעֵנָן אֶת-הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדוּת וּבְעָרְב יָהִי עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרְאֵה-אֵשׁ עַד-בֶּקֶר (ט, ט"ו).

לאהל העדות. יש ליתן טעם מה הוא שאמר הכתוב לאהל העדות. אם הכוונה לאהל מועד כבר נאמר כסה הענן את המשכן. אלא כה תפתר: כסה הענן את המשכן, להיות הענן אוהל

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

בסופו של דבר להיטיב עמו ועם כל
אשר לו.

וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
קִוְיָה | ה' וַיִּפְצֹל אֶיִיךָ וַיִּנְגְּסוּ
מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ: וַבְּנִחָה יֹאמֶר
שׁוּבָה ה' רַבָּבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל (י,
לה')

ברש"י, עשה לו סימניות מלפניו
ומלאחריו [כעין נונים הפוכים] לומר
שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן כדי
להפסיק בין פורענות לפורענות.

ומבואר במסכת שבת (קטו:קטז).
פורענות שנייה מאי היא {במדבר יא-
א} ויהי העם כמתאוננים. פורענות
ראשונה {במדבר י-לג} {לג} וַיִּסְעוּ
מִהָר ה'. וא"ר חמא בר' חנינא שסרו
מאחרי ה'.

וליתן טעם לדבריו יש לומר שדרש
כן לפי צליל הלשון. שהאות ה'א
והאות ה'ת מתחלפות, אל תקרי מִהָר
אלא מֵאָחַר.

שהנשיאים היו ראויים לזכות בו. וי"ל
שמשה רבנו לָמַד כאן מידה כנגד
מידה, ומידה טובה מרובה: שהרי
יתרו היה מיועצי פרעה, ופתח בזכות
ילדי ישראל, לא להשליכם ליאור, עד
אשר היה עליו לברוח מפרעה.

ומדד לו הקב"ה מידה כנגד מידה
בגמול טוב. ומידה טובה מרובה.
וכאומר:

אתה פתחת בזכות בדיני נפשות על
בְּנֵי, כנגד זה יזכו בְּנֵי בְּנֵיךָ לשבת
בלשכת הגזית שם דנים דיני נפשות
אשר פותחין בהם לְזָכוֹת.

ועוד יש לומר, מה שאמר משה כי
ה' דָּבָר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל, (י,כט)
כוונתו שבהיותך יועץ לפרעה ולימדת
זכות על הילדים לא לזורקם למים, היה
זה ה' שדבר מגרוגך, ומגלגלין זכות על
ידי זכאי. לכן וְהַטַּבְּנוּ לָךְ.

ומי כמשה רבנו שיודע להכיר טובה
ליתרו, שהרי הוא עצמו ניצל בעצתו
הנ"ל, עד שנהיה לחתנו, והגיעה מדת
הטוב לפתחו.

ועל דרך המוסר והאמונה יש
לומר, עד כמה צריך לידע האדם
גילגולי דבריו הטובים אשר יגיעו

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וייש לעיין, מה ראה הכתוב שהוא נצחי, להנציח הפסקה זו בין פורענות לפורענות שהיו לכאורה רק לשעתן.

אלא יש לומר, שלכל אורך הדורות על כל פורענות שלא תבוא, יהיו אלו הפסוקים כתריס בפני הפורענות ומפסיקים בין פורענות לפורענות.

וייש ליתן את הדעת מדוע נבחרו דוקא שני פסוקים אלו להיות מפסיקים בין פורענות לפורענות לכל הדורות.

ובשימת לב למעין, יראה על נכון כי הפסוק הראשון הוא כנגד תורה, ויהי בנסוע הארון זו תורה, המונחת בארון, והפסוק השני שובה ה' רבבות אלפי ישראל היא כנגד תפילה.

ואשר על כן, תמיד תהיה גזירה זו של הקב"ה נצחית, שתורה ותפילה יפסיקו לעולמים בין פורענות לפורענות ויהיו כתריס בפניהם.

וכן אמר ר' אליעזר בן יעקב בפרקי אבות (ד, יא) תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות. תשובה היינו תורה וכן תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה

וכן צירף את האות ס' של ויִסְעוּ עִם ר' של מִקֵּר ויצאה דרשתו לומר וסרו. וסרו מאחרי ה'.

ובתוספות פירשו בדרך אחרת מה היא פורענות ראשונה. וזה לשונם: פורענות ראשונה כדאמר במדרש (ילמדנו) ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו. [ופורענות שניה שהיו כמתאוננים, כנ"ל].

וליתן טעם לדברי המדרש ילמדנו, יש לומר שדרש כן בשינוי ניקוד למילה מִקֵּר. בדרך של אל תקרי. אל תקרי מִקֵּר צירה פתח, אלא מִקֵּר פתח צירה. ועל דרך הצח פתח צירה שנפתחה הצרה לפניהם.

וכאילו כתוב ויִסְעוּ מִקֵּר מִקֵּר ה'.

וזה שאמר כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו. ומוסיף תוספות ומבאר: כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני אמר הקב"ה נסמך פורענות לפורענות לאו. אלא נפסוק פרשת ויהי בנסוע הארון.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

כן, היה לו לומר או וַיְהִי הָעָם
כְּמִתְאַנְנִים, או וַיְהִיו הָעַם כְּמִתְאַנְנִים.

ולעומקו של מקרא, על דרך המוסר
יש לומר, שמשום היותם כְּמִתְאַנְנִים
נתרחקו מה', ולכן האות ו' שְׁמוֹרָה על
קשר עם הבורא, נחסרה. ובמקום
וַיְהִיו נהפך עליהם עולמם לוַיְהִי
שהוא לשון צער.

או פֶּלֶךְ לדרך זו, שבאמרו הָעָם
כוונתו להערב-רב. [וכפירוש אוה"ח
הק']. והערב רב אין לו אחדות כי אם
פירוד. ולכן אף על פי שאמר הכתוב
בלשון יחיד וַיְהִי הָעָם, הרי הם
מפורדים כיחידים ולכן נאמר בהם
לשון רבים כְּמִתְאַנְנִים.

ובזה ינתן טעם לאמרו כְּמִתְאַנְנִים
באות כ'ף בתחילה, ולא מתאוננים.
שהרי אין זה לכאורה כ'ף הדמיון.
שהרי התאוננו ממש. ומה תלמוד לומר
כְּמִתְאַנְנִים. אלא תהיה הכ'ף משמשת
כתיאור זמן. מיד כשהתאוננו מיד
התקיימה בהם צרתם להיות בבחינת
וַיְהִי, שהוא לשון צער. וכאילו אומרו
כְּהִתְאוּנוּתָם - ויהי העם, ויהי נהי
לעם.

לבקש בשמונה עשרה, השיבנו אבינו
לתורתך, ומעשים טובים היינו תפילה
וכן תקנו לנו לומר בהמשך הברכה,
וקרבנו מלכנו לעבודתך. ואיזו היא
עבודה שבלב זו היא תפילה.

ועל דרך הסוד יהיו אלו הפסוקים
כשמירה בפני הפורענות למכוון בהם
כפי שכתבם החיד"א [ס' שומר
ישראל] מלמעלה למטה:

ו ב ה ו ר ק יו ינש דין אוה בא י
י נ א י מו היא דסנ מךח מבו בלש
ה ס ר אשמ ופי ווא פוה רהה ופר
י ע נ מה ה הצב ימי נבי שיר תיאל

וירמוז בזה שהשמירה היא מלמעלה
למטה כדכתיב [תהלים קג,ז'] וְתִסַּד
יְהוָה מְעוֹלָם יַעַד עוֹלָם עַל יִרְאָיו
וְצַדִּיקְתּוֹ לְבָנֵי בְנִים.

===***

וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאֲזְנֵי ה'
(יא, א')

יש ליתן טעם מדוע יאמר הכתוב
וַיְהִי לשון יחיד, כְּמִתְאַנְנִים לשון
רבים. ואם משום סמיכות למילה
הָעָם, הרי המילה העם תסבול גם
לשון יחיד וגם לשון רבים. ואשר על

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ולעומקו של מקרא נרמזו הערב רב בסופה של המלה והאספסוף. שנאמר במילה והאספסוף סף ללא ו'.

א' נחה לומר שאין אלקים עמהם, ו' חסירה שאין להם חיבור לאלקות. וכתוב פעמיים סף. ספסוף שהם לא היו בנס הגלוי של "מהדם אשר בסף", הנאמר פעמיים בפרשת בא. (יב, כב').

וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף. וכתוב בתריה, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח וגו'.

ועוד יש לומר, שנכתב והאספסוף א' נחה, מלבד ה- ו' שחסירה. לומר שאין ה' אלקים עמהם עם האספסוף.

וכנגד שנכתב סף פעמיים בפרשת בא, נכתב גם כאן ספ פעמיים. ויראה למעיין, שהניקוד בפרשת בא, סף אחד נכתב בפתח, וסף השני נכתב בקמץ, והן שתי מידות עליונות בגילוי ה' בעולם. חכמה עילאה הוא הפתח, וכתר עליון הוא הקמץ. והסף הוא הכלי ממנו מזים, וכלי הוא שם הק' מע"ב, אשר כנגד לבבכם. והוא כלי בפתח ובקמץ כנ"ל. והם הערב רב לא

ועל כך אמר להם משה רבנו (דברים א, כז) ותרגנו באהליכם. וכאמרו, אתם רוגנים ומתאוננים באהליכם, וחושבים כי אין ה' שומע אתכם. והרי אתם כאילו דברתם באזניו. וזה שאמר כמתאוננים רע באזני ה'.

או פלף לדרך זו, שאכן אמר כאן כ' הדמיון. וכך אמר להם: שמא התהפך לכם אלקיכם לאהליכם. אתם הייתם פמתאננים ביניכם לבין עצמכם, בחדרי חדרים, באהליכם, ודעו כי נשמעו הדברים כאילו דברתם באזני אלהיכם.

דרשת וְהָאֶסְפָּסוּף

וְהָאֶסְפָּסוּף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הַתְּאוּוֹת
תְּאוּוֹה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּכְפּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכְלֵנוּ בְּשׂוֹר (יא, ד')

וְהָאֶסְפָּסוּף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ. וְהָאֶסְפָּסוּף אלו הערב רב, אֲשֶׁר היו בְּקִרְבּוֹ של עם ישראל. וכן ויבכו גם בני ישראל. מכלל שהראשונים לא מבני ישראל הם.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

א' נחה, כנגד אלופו של עולם **שְׁמַנִּיחַ** לאדם שאינו רוצה להתגבר על יצריו, כעין הבא ליטמא פותחין לו, ולרמז שאין הקב"ה אתו.

ספ' שיצר הרע שומר לו על **הספ'** להכשילו ככתוב **לפתח** חטאת רובץ.

סר' שְׁיִשְׁיִים אדם לנגד עיניו את **הסוף**, כעין שאמרו יזכיר לו יום המות, ואם לאו יהיה נכנע בפני היצר הרע **כסוף** על שפת היאור שאין לו עמידה איתנה, וסופו **שְׁיִסוּף** מן העולם.

זְכָרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חָנָם (יא, ה')

כל הפסוק ידרש כמין חומר. מי יאכילנו **בשר**, מי יבשר לנו את גאולתנו האמיתית. זכרנו את הדגה, את **הדאגה** אשר דאגנו במצרים, על גאולתנו ופדות נפשנו המאחרים לבוא. חנם היתה דאגה זאת. לעומת קושי השיעבוד הם הקישואים, היו הבטחות, אלו האבטיחים, להיות בחצרות ה', וזה שאמרו את החציר. ואת הבצלים שאמרו לנו בצל א-ל תהיה, ואת השומים שנהיה מוערכים

יזכו לו. ואשר על כן הספ הראשון במלה והא**ספספ**, נכתב אמנם בפתח, אך כנגד **לפתח** חטאת רובץ, וה**ספ'** השני בקובץ, **שנקבצו** ובאו עליהם כל מרעין בישין. לכן נאמר בערב רב והא**ספספ א' נחה**, לומר שאין ה' אלקים עמהם עם האספסוף. והוא כנגד הדם אשר בס, בקמץ. בקמיצת יד ה'.

והוא כעין נוטריקון: **וה' איננו סומך פיהם**. לכן פיהם דבר שוא. וימינם ימין שקר. ועל זה התפלל דוד המלך ע"ה בתהלים קמד, **פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי נָכָר אֲשֶׁר פִּיָּהֶם דָּבָר שָׁוְא וַיְמַיְנִם יְמִין שָׁקֵר**.

ועל דרך הצת, תדרש המילה **וְהָאִסְפָּסְפָּה** לכינוי היצר הרע: **ו'** בתחילת המילה מלשון ו' החיבור, שהיצר הרע מוסיף והולך ואינו שוקט על שמריו.

ה' היא ה"א **הידיעה** המוֹרָה על היצר **הידוע** מששת ימי בראשית, ככתוב בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

הטעמים היו בו. ועוד יש ליתן טעם
מאי שְׁטוֹ הָעַם.

אלא יש לפתור על פי מה שפירש
אור החיים הק' בסוף פר' בלק, על
הפסוק **וישב ישראל בשטים וגו'**.
לפי שהמקום מטבעו לעורר טבע
התאוה הבהמית, ונראה לפרש
שהכתוב יעיד וגו' לפי שיצאו העם
לטייל חוץ למחנה ישראל ושם נמצאו
בנות מואב, והוא אומרו **וישב ישראל
בשטים** פירוש במקום שהיו מטיילים
בו חוץ למחניהם, **ושטים הוא לשון
טיולים** כדרך אומרו (יא ח) **שטו העם**
ופירש"י שם וזה לשונו אין שייט אלא
לשון טיול, וזה סיבת ויחל העם
לזנות: עכ"ל.

ולעומקו של מקרא יש להוסיף
נופך ולומר, **כי שטים ושטו** לשון
שטות, שאין אדם חוטא אלא אם כן
נכנסת בו רוח שטות.

ואשר על כן, המן שהוא לחם
אבירים שְׁמִימֵי וטהור **לא נשמע
לדעת השוטים**, לעשות רצון
מחשבותיהם, ולכן **השוטים** שבהם
היו צריכים **טחינה דיכה ובישול**, כל
אחד לפי ערך חטאיו, שנעשו מתוך
שטות.

מכל העמים. ויהיה שום מלשון
להעריך. וכל זאת אכלנו במצרים חנם,
באשר חנם נתן הקב"ה את חן העם
בעיני מצרים. כי עתה נפשנו יבשה,
מלאה בושה מלעג הגויים, אין כל אין
חמדה של ויכולו, אין כלוי הנפש
וכלות הנשמה בלתי אל המן עינינו,
המן המן תבוא ישועתנו והוא נמוג
ואיננו.

ובת קול תשיבם לאמור. והמן
כזרע גד שמגיע מאור זרוע לצדיק,
ממידה עליונה הנקראת הו"א, היא
מידת אהי"ה, ועינו של הקב"ה על
יראיו כעין הבדולח, שמרחם עלינו
תמיד ואומר הבדלו לחיים. ועינו
נבדלת מכל עין, ומצפה לתפילתנו שכן
תקרא למפרע **הבדולח**, חלו דברי ה'.

**שְׁטוֹ הָעַם וְלִקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרִחִים אֹו
דָּכוּ בַמִּדְבָּה וּבִשְׁלֹו בַפְּרוֹר וְעָשׂוּ
אֶתֹו עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד
הַשָּׁמֶן:** (יא, ח')

יש לשאול, לכאורה מה היה להם
לטהון לדוך ולבשל את המן, הרי כל

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

האצילות, מקום ירידת שפע הברכה, לחם אבירים יניקת המלאכים, מקור טל תחיית המתים.

וכן ידרש הפסוק לאחריו, **וּבְרַדַּת הַטַּל עַל-הַמִּתְנַה לְלִילָה יֵרֵד הַמָּן עֲלֵיו: (יא, ט')**.

וברדת הטל, כי טל אורות טליך, על המחנה, **עַל הַמִּתְנַה**, על התחינה של הצדיקים, הוא טל תחיית המתים.

לְלִילָה, על שם קומי רוני בלילה, הוא תיקון חצות, ובקיימו ובהם נהגה יומם ולילה, ממקור הברכה ירד עלינו **המ'ן**, השפע מן השמים, ופשוטו של מקרא באומר **עליו**, יתכוון על המחנה.

ועל דרך הדרש ידרש עָלִיו, על השמח בחלקו ואינו מתלונן ומתאונן. זה שכתוב **יֵרֵד הַמָּן עֲלֵיו**, על השמח בחלקו.

לָמָּה הִרְעַמְתָּ לַעֲבָדֶיךָ וְלָמָּה לֹא-מִצְּתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת-מִשְׁאֵא פֶל-הַעָם הַזֶּה עָלַי: {יב} הָאֲנָכִי הִרְיִתִי אֶת פֶּל-הַעָם הַזֶּה אִם-אֲנָכִי לְדַתְּיָהוּ (יא, יא')

ועל דרך הרמז והדרש, ידרש הפסוק כמין חומר:

וְלִקְטָו את פרי מעלליהם הרעים, **וְטָחְנוּ בְרַחֲמִים** במקום שיהיו מתחננים ברחמים,

וְדָכוּ בַמִּדְכָה שהלכו מדכי אל דכי, **וּבִשְׁלוּ**, אל תקרי **וּבִשְׁלוּ** אלא **בִּשְׁלוּ**, בגללו, **בִּשְׁל** יצר הרע שבקרובם,

בִּפְרוּר אל תקרי **בִּפְרוּר** אלא **בִּפָּה אָרוּר**, שדברו לשון הרע על בוראם, והתפוררו לפניו,

וְעִשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת שחגו כשיכור בעיגול,

וְהָיָה טַעֲמוֹ והיה לשון שמחה שהיו שמחים **לטעום טעם החטא**, ותחת **לִשְׂד הַשָּׁמֶן** טעמו טעמו של הַשֵּׂד

היוצא מן החטא, שמתרצה באמירת **עֵינָא דְבֵי טַבְחָא שְׁמִינָה מְנַאי**. והוא לחש נגד מלאך המות שפירושו עז של

בית המטבחים שמינה יותר ממני, קח אותה. ואולי ינצל. (מגילה דף ג עמ' א)

ולרשעים הוא טעם לשד השמן כאומר **הַשָּׁמֶן לֵב הַעַם הַזֶּה**, (ישעיהו ו, י')

ולצדיקים הוא **פְּטָעִים לִשְׂד הַשָּׁמֶן** ממש, שהוא טעם שמימי, **מאל שדי**, שאמר לעולמו די, **שֵׁם-מֶן עוֹלָם**

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

אמר לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה, ויש כאן לכאורה טרונייה כלפי הקב"ה.

וידויק על דרך הצח, שאמר לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה, עם האות ה' בסוף. וכאומרו לְמָה הִרְעַתָּה ה'. ואשר על כן דבר אתו ה' קשות באמרו עֲתָה תִרְאֶה. ולא לעתיד לבא.

וכאן אמר לְמָה הִרְעַתָּה, ללא ה', וכאילו בא בטרונייה לעצמו אתה משה למה הרעת לעבדך, למה גרמת לעצמך שלא תמצא חן בעיני ה'. שאם האדם אינו אדון ליצריו הרי הוא הופך לעבד ליצריו. לכן בא בטרונייה לעצמו למה הרעת לעבדך.

ועוד יש לומר על דרך הצח, הִרְעַתָּה מלשון רעות. וכביכול ישאל משה: למה, עבדך שהוא פְּרַעֲף, למה לא-מִצַּתִּי חַן בְּעֵינֶיךָ. ומכל מקום מידה כנגד מידה יש כאן רמז לאותיות עת"ה, באמרו הרעת. ולכן ענה לו בזו הלשון (פסוק כג') עֲתָה תִרְאֶה הִיָּקְרַתָּ דְבָרֵי אִם-לֹא. [ועיין בבעל הטורים שכאן רמז לו מה שכבר נענש עליו מקודם באמרו עֲתָה תִרְאֶה].

בשימת לב לְמַעַיִן נאמר על ידי משה פעמיים למה הרעת. כאן, ובשמות (ה,כב') ויאמר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמָה זֶה שְׁלַחְתָּנִי.

אלא שבחומש שמות נענש משה שלא יכנס לארץ שנאמר (שמות ו,א') ויאמר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲתָה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעֹה וגו'. וכפירוש רש"י שם עתה תראה, העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם לארץ.

ויש לומר שנקט בשמות במידה כנגד מידה. אתה אומר לְמָה הִרְעַתָּה, ואני אומר עֲתָה תִרְאֶה. שכן הִרְעַתָּה הוא כעין נוטריקון למפרע: שיש בו אותיות עתה ואותיות תר(א)ה. ללא א'. והאות א' תרמוז לארץ הנכספת.

ויש ליתן טעם מדוע שם נענש ודבר אתו קשות וכאן לכאורה לא נענש, ולא דבר אתו קשות.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שכאן אמר לְמָה הִרְעַתָּה לְעַבְדְּךָ. וכאומרו מה חטאתי ומה רעתי שלא מצאתי חן בעיניך. ואין כאן דבור קשה כלפי מעלה, אלא כלפי עצמו. אבל בשמות

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

דרגה זו בשם האות א' תְּכוּנָה, ולכן נכתב לא מצתי חן חסר א'.

ומה שכפל הריתי ילדתי הוא כנגד ב' שלבים בהנהגת ה' בעולם. מחשבה ומעשה. כנגד מחשבה אמר הריתי וכנגד מעשה אמר ילדתי.

ולכן אמר הרגני נא הרג. כי ללא השגה במחשבה ובמעשה, חיי אינם חיים. וכנגד הריתי שבמחשבה אמר הרגני נא, וכנגד לידה שבמעשה חזר ואמר הרג.

וברית כרותה לשפתיים (מועד קטן י"ח), שעל ידי הרגני נא הרג התקיים בו ויקבור אותו בגי'. וכנגד אומרו אל אראה ברעתי, חתם כאן את גזר דינו לא לראות את הארץ, פרט למרחוק. ועל דרך הדרש יאמר אל אראה, [את הארץ], בגלל רעתי. ועל דרך הצה יאמר אל אראה בארעתי. שהוא תרגום של ארצי. ואף על פי שלא נתכוון לכך, ברית כרותה לשפתיים לקיים גזירת פיו ולשונו.

לְמָה הֲרַעַתְתָּ לְעַבְדְּךָ וְלְמָה לֹא-
מִצְתִּי חֵן בְּעֵינַיִךְ לְשׁוּם אֶת-מִשְׁאָא
כָּל-הָעַם הַזֶּה עָלַי: {יב} הָאֲנֹכִי
הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעַם הַזֶּה אִם-אֲנֹכִי
יִלְדְתֶיהוּ (יא, יא'-יב')

יש ליתן טעם לאומרו לְמָה הֲרַעַתְתָּ והרי מה' לא יצאו הרעות, וכן לאומרו לא-מִצְתִּי חֵן, חסר א', וכן לאומרו הָאֲנֹכִי הָרִיתִי, וכן לאומרו בכפילות אִם-אֲנֹכִי יִלְדְתֶיהוּ ומדוע ישתמש אדון הנביאים לעצמו בכינויו של הקב"ה הָאֲנֹכִי, אִם-אֲנֹכִי.

ועל דרך הדרש, ידרש לְמָה הֲרַעַתְתָּ בכמה אופנים:

לשון רעה ולשון אחזה ורעות, כנ"ל. כביכול אמר לו משה, אתה נוהג עמי בסתירה. מצד האחד אחזה וריעות ומצד שני לא מצתי חן בעיניך. וידרש מלשון רָעָה, למה הרעת לעבדך בכך שלא מצתי חן בעיניך. שאם היתה לי מציאת חן אצלך, הייתי משיג השגת אנכי ה' אלקיך. וממילא הייתי משיג כיצד נוצר ונולד עם ה'. שלידת העם היא מְרוּם פסגת דרגת ה"אנכי".

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וכעין שלימות הלבנה על ידי המחדש בטובו בכל יום. והמתלוננים הרי הם ככופרים במחדש העולם הזן ומפרנס לכל, ולכן יענשו במידה כנגד מידה עד חדש ימים.

וכעין זה מפורש בפרקי דר' אליעזר, שהנשים קבלו מתנה את ראש חדש משום שלא השתתפו בעגל. והסבר דבריו הוא שכל מי שִׁמְבָּשֵׁרוּ יחזה אלק לא יוכל לכפור בו, ולכן לא כפרו הנשים במחדש החדשים לעשות עגל מסכה. ולכן קבלו את ראש חדש לברכה. לכן אמר עד חדש, מדה כנגד מדה שכפרו במחדש העולם.

הַצֵּאן וּבִקֵּר יִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וּמִצֵּא לָהֶם
אֵם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם
וּמִצֵּא לָהֶם (יא, כב')

יש לשאול, הַצֵּאן וּבִקֵּר יִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם, מובן. אך אֵם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם לכאורה אינו מובן. וכי יש במדבר דגים, ומה הוא אומרו אֵם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם.

וּבִרְדֹתַי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם וְאַצְלֹתַי
מִן-הַרְוִיחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמְתִי
עָלֶיךָם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵי הַעָם
וְלֹא-תִשָּׂא אִתָּךְ לְבַדָּךְ (יא, יז')

וּבִרְדֹתַי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם. זה שאמרו שכינה לא ירדה למטה מעשרה. שנאמר ודברתי עמך שם. מעל עשרה, שכן פיו של משה היה למעלה מעשרה (טפחים), ונאמר פה אל פה אדבר בו. שירד בגובה פיו ולא יותר והוא מעל עשרה. ורמז בעניין שנאמר ואצלתי. והוא מעין נוטריקון: נוטריקון ואצל תחום י'. שלא ירדה שכינה למטה מעשרה.

עַד | חֲדָשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר-יֵצֵא
מֵאִפְסֹכְם וְהָיָה לָכֶם לְזֵכָר לְעַן-כִּי-
מֵאִסְתֶּם אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר בָּקִרְבְּכֶם
וּתְבַכּוּ לְפָנָיו לְאֹמֵר לְמָה זֶה יֵצְאוּ
מִמִּצְרַיִם (יא, כ')

יש ליתן טעם מדוע אמר דווקא עד חדש ימים. ולעומקו של מקרא יש לומר, שהחודש מורה על התחדשות הבריאה

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

הממונה על **האצלתם ועל הצלתם** של ישראל, ואשר על כן הא' נחה, וקרי ביה **ויאצל**.

ועוד על דרך הטעמים ירמוז הכתוב שהשם הק' **יצל** הרובץ על מרכבת האדם, מקדים לו לאדם לשמרו בכל עת לכן מוטעם **יצל** ברביעי ומן-הרוח בקדמא, **ויאצל מן-הרוח, הרוח בקדמא**.

ויען יהושע בן-נון משרת משה מבתריו ויאמר אדני משה כלאם: (יא, כח).

תימה, והרי עדין לא נקרא יהושע כן עד שנשלחו המרגלים. אלא יש לומר שהכתוב קראו כן **על שם הנבואה** שנתנבאו אלדד ומידד, שאמרו משה מת ויהושע מכניסם לארץ. שכך נתנבאו בלשון יהושע, לכן קראו כך הכתוב.

והוינו בה, מאי כלאם.

ויש לומר, כדמתרגם יונתן בן עוזיאל, שאלדד ומידד נולדו ליוכבד

ושמא יש לומר שדרך משל אמר. **כנגד** מה שאמרו זכרנו את הדגה, אמר כלשונם אם את כל דגי הים וגו'. ורצונו לומר. כשם שאין דגים במדבר, כך גם הבהמות לא יספיקו להם.

ויאצל מן-הרוח אשר (יא, כה')

ויאצל א' נחה. כנגד מה שאמר **והאספסף בא' נחה. והאספסף אשר בקרבן ה' התאוו תאנה** (יא, ד'), זה לעומת זה עשה אלקים. כנגד רוח טומאה שנחה על **האספסף**, נחה על הזקנים רוח חכמה וקדושה, ממקור **האצילות**, שנאמר **ויאצל מן-הרוח אשר עליו ויתן על-שבעים איש הזקנים וגו'.**

ויאצל שאם נשמר מיצר הרע, אומר הקב"ה **הדא דידי**. זה שלי הוא, **ואצלי הוא**, ואשמע **צלותיו** כל תפילותיו, **ואצילנו** מכל רע.

ועל דרך הסוד, הוא השם הק' **יצל** היוצא מג' פסוקים של ויסע ויבא ויט,

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

וְרוּחַ נֹסֵעַ | מֵאֵת יְהוָה וַיִּגְזוּ שְׁלוֹיִם
מִן-הַיָּם וַיִּטְשׂוּ עַל-הַמַּחְנֶה כְּדָרָךְ
יוֹם פֶּה וּכְדָרָךְ יוֹם פֶּה סְבִיבוֹת
הַמַּחְנֶה וּכְאֲמַתִּים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ
(יא לא)

וַיִּגְזוּ שְׁלוֹיִם מִן-הַיָּם. יש לשאול
מה ת"ל שְׁלוֹיִם מִן-הַיָּם, והרי
שלוים אינם מן הים.
וי"ל שענה למשה לפי טענתו. משה
טען על פי הטבע אם את כל דגי הים
יאסף להם ומצא להם. השיבו הקב"ה
שלוים מן הים. שלא כדרך הטבע. וזה
שאמר לו היד ה' תקצר.

וַיֵּאָסְפוּ אֶת-הַשְּׁלֹוֹ (יא, לב')
יש ליתן טעם מדוע נכתב שְׁלֹוֹ
בכתיב חסר, והיה לכאורה ראויה
להינקד שְׁלֹוֹ עם יו"ד, כתיב מלא.

וייש לומר שלא ייחיד הקב"ה את שמו
על המאכל הזה, כי הוא כנגד תאוה.
ואשר על כן, היו"ד אשר תוֹרָה על שם
השם נחסרה ממנו.

אמו של משה מאליצפן בן פרנך,
לאחר שעמד עמרם וגירשה בגלל
גזירת פרעה. ואחר כן הִחְזִירָהּ, לפי
נבואת מרים. ולפני מתן תורה היה
יכול להחזיר גרושתו אף אם ילדה
לזולתו.

ואשר על כן יֵאָמֵר על דרך
הצח, שנצטצה בו רוח הקודש, וכך
אמר למשה: יודע אני כי אֵלֶדָד וּמִיֶדָד
הם לך אחים מן האם. ויש לדונם ללא
משוא פנים של קרובים. ולהתנהג
עמם כְּאֵילוֹ לֹא הֵיוּ אַחִיךָ מֵהָאֵם.
ויהיה פְּלִאָם כְּנוֹטְרִיקוֹן: פְּלִאָ-אֵם.
או כְּאֵילוֹ לֹא אֵם הִיא אִמְךָ לָהֶם.

וַיֵּאָסְפוּ מִשֵּׁה אֶל-הַמַּחְנֶה הוּא וְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל (יא ל')

כביכול הִשְׁוּהוּ עֲצָמוֹ לְזִקְנִים, במידה
כנגד מידה. שאמר אֵם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם
יֵאָסְפוּ לָהֶם וּמֵצֵא לָהֶם, לכן נאמר בו
וַיֵּאָסְפוּ מִשֵּׁה אֶל הַמַּחְנֶה הוּא וְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל. וח"ו שירד מדרגתו להיות
מורם מעם. אלא דרך עֲנוּה נהג
בְּעֲצָמוֹ לְתַקֵּן בְּזֵה דְבָרוֹ.

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

תאוה פחות חזקה שרק שואל לו את תאוותו.

ואשר על כן יש ליתן טעם לאומר שאילו ולא תאיבו. ובשימת לב יש לומר, שאמר דשאלו כנגד מה שהתאוו חנם. ודרשו בו חנם מן המצוות. ולכן הוא חמור יותר מן התאב. והם רצו להיות במעמד של שומר חנם, שאינו מתחייב בהחזרת הדבר אם נאנס. והוא בדרגה הפחותה ביותר מן השומרים. לעומת שואל, שהוא דרגת השמירה החמורה ביותר מן השומרים שחייב גם על אונסים וכו'.

וכנגד מה שהם בקשו חנם מן המצוות, ניתנו להם תאוותיהם בהשאלה. כדי שלא יהיו בהפקרות ויצטרכו לשלם עבור תאוותיהם. ואע"פ שאמרו אם בעליו עמו לא ישלם, הרי כאן ודאי לא התקיים בהם בעליו עמו. שבעליו הוא הקב"ה, ולא יהיה מקומו עם המתאווים.

לכן נקראו עמא דשאלו. העם השואלים. אשר בקשו מעמד של חנם, וקבלו מעמד של שואל, ועליהם לשלם עבור תאוותיהם. לכן תרגם

ועל דרך הצת, זה הוא שנאמר ויגזו שלמים מן-הים וכאמרו שגזו את המלה ים מן השלמים, ונשאר שלו. ורצונו לומר שלו הוא, ולא שלי. זה השלו שלו הוא, של בעל התאוה, ואינו שלי. ועל זה נאמר (ירמיהו, יב, א'). מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בגדי בגד. שלו מלשון שלוה. ועל כן נאמר ויגזו שלמים, שהקב"ה גזז את שלוותם. שלא יתקיים בהם נבואת ירמיהו שלו כל בגדי בגד.

ויקרא את-שם-המקום ההוא קברות התאוה פי-שם קברו את-העם המתאווים: (יא, לד')

תרגם אונקלוס: וקרא ית שמא דאתרא ההוא קברי דמשאלי ארי תמן קברו ית עמא דשאלו.

לפי התרגום המתאווים הוא דשאלו. שבקשו בתאוותם. והרי אפשר היה לתרגם דתאיבו. שתאב הוא יותר קרוב אצל בעלי התאוה כפירש"י מדוע נקרא אביון, שהוא תאב לכל דבר. (רש"י דברים פרק טו). ושאלו הוא כביכול

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

בתהלים כז, ל': **פִּי-אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי**
וְה' יִאֲסֹפֵנִי.
 וידייק על דרך הצח באמרו עד
 ה'אָסֵף מְרִים, עד ה' אָסֵף מְרִים.

וכשם שיש אסיפת הנשמות והיא
 עלייתן אל כור מחצבתן, כן יש עלייה
 לנשמה בעודה בגוף, והיא התשובה
 העולה למעלה כשלהבת העולה
 מאליה.

וייש לעיין בלשון של **אסיפה**
 בפרשה, לגבי משה לגבי הזקנים ולגבי
 מרים.

וייש לומר שיש בזה שבח גדול
 לצדיקים. כנאמר ויאסף אל עמיו
 באברהם ביצחק וביעקב, וכן רש"י
 והרמב"ן, שזו מיתת הצדיקים
שנאספים אל הקב"ה.

ועל דרך הצח, לכן נקרא הצדיק
 בהתקרבו אל ה' בשם **נאסף**, על שם
שאין סוף. אינו סף מן העולם. שיש
 לו המשך תמידי ונצחי. לכן נאמר גם
 במרים וגם במשה הן בעודם חיים הן
 בעת פקודתם, לשון אסיפה.

אונקלוס וקרא ית **שְׁמָא דְאִתְרָא** שהוא
 קברֵי דְמִשְׁאֲלֵי כי שם קברו את העם
 המתאווים ארי תמן קברֵי ית עמא
 דמשאלי.

וְאֲבִיָּהּ יִרְקַ יִרְקַ בְּפָנֶיהָ הֲלֵא תַפְלָם
שְׁבַעַת יָמִים (יב, יד)

יש ליתן טעם מדוע נקט לשון יִרְקַ
 יִרְקַ ולא נזף נזף, גער גער.
 וי"ל, דנקט כאן מידה כנגד מידה. על
 מה שאמרה הֲרַק אף-בְּמִשְׁהָ דְדָבָר ה' וגו'.

וכן, תדייק ההשגחה העליונה במידה
 כנגד מידה גם בהמשך. באמרם: **הֲלֵא**
הֲלֵא גַם-בָּנוּ דְבָר, וַיִּשְׁמַע ה' ומדד
 מידה כנגד מידה לאמר: **הֲלֵא תַפְלָם**
שְׁבַעַת יָמִים.

שְׁבַעַת יָמִים. כאן נעץ הכתוב סופה
 של הפרשה בתחילתה. שבעת ימים
 כנגד שבעת הנרות. **שזכות העלאת**
הנרות עמדה להם לאהרן ולמרים
 להעלותם שוב לדרגתם, **וְהָעַם לָא**
נָסַע עַד-הָאָסֵף מְרִים, כביכול אמרו
 עד שתיאסף על ידי ה', כדכתיב

לעומקו של מקרא פר' בהעלתך

ועל דרך זה יבואר שיר הספירות, שיר
ההשתוקקות של האדם אל בוראו:

אֵל מְקוֹם רוּם
הַחֹלֶם הַנִּכְסֵף,
שֵׁם אֱהִיָּה
לְעַת נְאֻסָּף,
מֵאֲדָנֵי הַהוֹלָה
לְךָ אֶהְמִיָּה.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

והיא עליית הנשמה אל בוראה אצל
כסא כבודו, והיא העלייה האמורה
בפרשה, בנרות המנורה ובענן. שכל
הקדושה והטהרה שואפת היא למעלה,
אל כסא הכבוד.

ובזה נעוץ סוף הפרשה בתחילתה
ותחילתה בסופה. ועל זה נאמר (קהלת
יב, יא') דְּבָרֵי חֲכָמִים כְּדָרְבָנוֹת
וְכַמְשָׁמְרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֲסָפוֹת נִתְּנוּ
מֵרַעַה אֶחָד. ואמרו במדרש רבה,
מרעה אחד זה משה רבנו שאספן
ונתנן מפי הגבורה.

וזה לעומת זה עשה אלקים, כנגד
הדרגה הפחותה ביותר שיכול היה
האספסוף להגיע, נאמר במרים דרגתה
הגבוהה עַד-הָאֲסָף מרים. ומנוקד
בצירה שהיא מספירת הבינה הגבוהה,
וניקוד הצירה הוא כנגד בארה של
מרים שזכתה שישתו מבארה כל עם
ישראל שבמדבר ובכל הדורות.

